

БАШКЫ МИЛДЕТ – ТАЗА ШАЙЛОО ӨТКӨРҮҮ

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Төрагасы – Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясынын Жетекчиси Акылбек Жапаров 9-ноябрда шайлоо процессинин ачык-айкындыгын камсыздоо боюнча кабыл алынып жаткан чаралар жана мамлекеттик органдардын өкүлдөрүнүн ага кийлигишпөөсү жаатында тийиштүү билдирүү жасады.

Акылбек Жапаров өз билдирүүсүндө эскерткендей, Кыргыз Республикасынын Президенти Садыр Жапаров 2021-жылдын 1-ноябрында “Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоону эркин, таза жана ачык-айкын өткөрүүнү камсыз кылуу боюнча чаралар жөнүндө” Жарлыкка кол койгон.

«Мамлекет башчысынын Жарлыгын ишке ашыруу алкагында Министрлер Кабинети тарабынан Иш-чаралар планы иштелип чыгып, ал тийиштүү министрликтердин, ведомстволордун жана башка мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жетекчилерине багытталган.

Бүгүнкү күндө Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлиги жана Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясы тарабынан Кыргыз Республикасынын шайлоо мыйзамдарынын бузулушуна байланыштуу 59 факты катталган. Анын ичинен 29у Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум

өткөрүү боюнча борбордук комиссиясынын ыкчам чара көрүүчү Координациялык тобуна келип түшкөн (мисалы 2020-жылдын октябрь айында 466 мыйзам бузуу фактысы катталган)», - деп белгиледи Акылбек Жапаров.

Министрлер Кабинетинин Төрагасы белгилегендей, үгүт иштери башталгандан бери 10 күндүн ичинде Кыргыз Республикасынын шайлоо мыйзамдарын бузуу фактыларына жана Кыргыз Республикасынын Президентинин Жарлыгы жетиштүү деңгээлде аткарылбагандыгына байланыштуу төмөнкүдөй чечимдер кабыл алынды:

- Баткен облусунун Лейлек районунун мамлекеттик администрация башчысы-акими кызмат ордуна четтетилди;

- Исфана шаарынын мэрини сөгүш жарыяланды.

Мындан тышкары, Ош шаарындагы студенттердин үгүт иш-чараларына катышкандыгы үчүн:

- Ош мамлекеттик университетинин педагогика факультетинин деканы

Б.Б.Муратбаев жана ошол эле факультеттин 3 окутуучусу кызматтан алынды;

- Ош мамлекеттик университетинин ректору К.Г.Кожобеков кызматтан алынды;

- Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министри Б.Д. Купшевге, Ош шаарынын мэри А.И.Мамбетовго сөгүш жарыяланды.

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Төрагасы – Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясынын Жетекчиси Акылбек Жапаров бюджеттен айлык акы алган кызматкерлерге жана жетекчилерге түздөн-түз кайрылып: “Сиздердин үгүт иш-чараларына катышууңуздун кереги жок. Түз кызматтык милдеттериңиздерди аткарыңыздар. Сиздердин милдетиңиздер – шайлоолорду өткөрүү үчүн шарттарды камсыздоо. Жарандык позицияны шайлоо күнү добуш берүү аркылуу билдире аласыздар. Бүгүнкү күндө шайлоо процессине кийлигишпеңиздер.

Урматтуу жетекчилер, эгерде сиздер ээлеген кызматтан бошотулууну каалабасаңыздар Кыргыз Республикасынын Президентинин Жарлыгын так аткарыңыздар, ошондо сиздердин абуроңуздун кыргыз элинин алдында таза болот”, - деп эскертти.

ПРЕЗИДЕНТ ЭЛДИ ВАКЦИНА АЛУУГА ЧАКЫРДЫ

Президент Садыр Жапаров “Фейсбук” социалдык тармагындагы баракчасы аркылуу кыргызстандыктарды кайрадан коронавируска каршы вакцина алууга чакырды. “Бүгүн 46 адамда COVID-19 аныкталды, үчөө каза болду. Баары эмдөөдөн өтпөгөндөр. Вакцина алыңыздар. Бүгүнкү күндө 1 миллион 16 миң жараныбыз эмдөөдөн өтүштү. Эмдөөнүн аркасынан оору азая баштады”, - деп жазылган.

302 ТАЛАПКЕР КАЛДЫ

Бир мандаттуу округдан шайлоого аттанган талапкерлердин саны 302ге түштү. Борбордук шайлоо комиссиясы 19 адам бир мандаттуу округдан шайлоого катышуудан баш тартканын маалымдады. Чүй облусунда – 61, Ош облусунда – 50, Жалал-Абад облусунда – 45, Ысык-Көл облусунда – 39, Баткен облусунда – 37, Нарын облусунда – 29, Бишкек шаарында – 27, Талас облусунда – 13 талапкер шайлоого катышат.

ЖАРАНДАРДЫН НААРАЗЫЧЫЛЫГЫ ЭСКЕ АЛЫНДЫ

Медициналык социалдык-эксперттик комиссиянын үч дарыгери кызматынан бошотулду. Медициналык социалдык-эксперттик комиссиялар майыптыкты аныктоо, тактоо боюнча иш жүргүзүп, алардын группаларын аныктап берүү менен алектенет. Майыптыгы бар жарандар майыптыгын аныктоо процессинде кагаз иштери көбөйтүлүп, бюрократиялык көрүнүштөр орун алып, дарыгерлер тарабынан орой мамиле жасалып жаткандыгын белгилешкен. Нааразычылыктар эске алынып, иштин натыйжалуулугун жакшыртуу максатында медициналык социалдык-эксперттик комиссиянын жетекчилери кызматынан төмөндөтүлүп, 2 дарыгер жумуш орундарынан бошотулуп, үч дарыгердин кызматтык абалы төмөндөтүлдү.

ВАКЦИНА АЛГАНДАРДЫН САНЫ КӨБӨЙҮДӨ

Өлкөдө акыркы суткада коронавирус инфекциясына каршы 13 миңге жакын адам вакцина алган. Анын ичинен 5 миң 325 адам вакцинанын биринчи дозасын, 7 миң 599 жаран экинчи дозасын алып жетишкен. Өлкө боюнча жалпы 1 млн 22 миң 280 адам вакцинанын биринчи компоненти менен, ал эми 798 миң 492 жаран экинчи компоненти менен эмделди.

МЭЭРИМ ЖУМАНАЗАРОВА РЕВАНШКА ЧЫГАТ

Балбан кыз Мээрим Жуманазарова Россияда өтө турган “Москванын гран-приси – Алроса кубогу” аталышындагы спорттук күрөш боюнча супертурнирине катышат. Супертурнир 3-декабрда Москва шаарында өтөт. Анда Мээрим Жуманазарова 68 кг салмактагы россиялык Ханум Велиевага каршы күрөшөт. Эскерте кетсек, Осло шаарында өткөн Дүйнө чемпионатынын жарым финалында Мээрим Жуманазарова Ханум Велиеваны жеңип, финалга чыккан. Бирок, россиялык машыктыруучулар бул беттеште калыстар тарабынан упай туура эмес берилгенин айтып, нааразы болушкан.

Айзада ДЕРКЕМБАЕВА

ИНВЕСТИЦИЯЛЫК КЫЗМАТТАШТЫК УЛАНТЫЛА БЕРЕТ

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Төрагасы Акылбек Жапаров 9-ноябрда Кытай Эл Республикасынын Кыргыз Республикасындагы Атайын жана Ыйгарым укуктуу Элчиси Ду Дэвэнь менен жолугушту.

«Кыргыз Республикасы Кытай Эл Республикасын негизги соода жана инвестициялык өнөктөштөрүнүн бири катары карайт жана өз ара кызыкчылык туудурган соода жүргүзүүнү өнүктүрүүгө, биргелешкен инвестициялык долбоорлорду ишке ашырууга кызыкдар. Биз товар жүгүртүү деңгээлин жогорулатуубуз зарыл. Министрлер Кабинети инвесторлордун коопсуздугуна кепилдик берүүгө даяр», - деди Акылбек Жапаров.

Жолугушууда тараптар кыргыз айыл чарба продукциясын КЭР рыногуна экспорттоо, «Торугарт» жана «Эркечтам» көзөмөл-өткөрүү пункттары аркылуу жүк ташуучу унаалардын өтүүсүн жогорулатуу, «Түндүк-Түштүк» унаа жолунун курулушун жыйынтыктоо жана кытай Өкмөтү тараптан шаардын унаа жолдорун реконструкциялоого жана ирригацияга берилген гранттык каражаттарды өздөштүрүү маселелерин талкуулашты.

ТЕЛЕФОН АРКЫЛУУ СҮЙЛӨШТҮ

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Төрагасы Акылбек Жапаров 9-ноябрда Россия Федерациясынын Өкмөтүнүн Төрагасы Михаил Мишустин менен телефон аркылуу сүйлөштү.

Сүйлөшүүнүн жүрүшүндө тараптар эки тараптуу кызматташтыктын актуалдуу маселелерин талкуулады жана үстүбүздөгү жылдын соңуна чейин Кыргыз Республикасынын Россия Федерациясындагы жана Россия Федерациясынын Кыргыз Республикасындагы Кайчылаш жылын жабуу салтанатын Бишкек шаарында өткөрүүнү макулдашты.

Ошондой эле Россия тарап Кыргыз Республикасында салык башкаруу тутумун өнүктүрүүдө, маалыматтарды иштеп чыгуунун заманбап борборун түзүүдө техникалык жана программалык көмөк көрсөтүүгө даярдыгын билдирди.

2022-ЖЫЛЫ КАЛКТЫ ЖАНА ТУРАК ЖАЙ ФОНДУН КАТТОО ЖҮРГҮЗҮЛӨТ

Кыргыз Республикасында 2022-жылы калкты жана турак жай фондун каттоо жүргүзүүгө даярдык башталды. Тийиштүү чечимге Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Төрагасы Акылбек Жапаров 10-ноябрда кол койду.

Кабыл алынган чечимге ылайык, Кыргыз Республикасынын аймагында 2022-жылдын 25-мартынан 3-апрелине чейинки мезгилде калкты сурамжылоо жолу менен 2022-жылдын 25-мартына карата абал боюнча эл жана турак жай фондун каттоо жүргүзүлөт.

Кыргыз Республикасынын алыскы аймактарында эл жана турак жай фондун каттоо 2022-жылдын 23-апрелинен 2-майына чейинки мезгилде жүргүзүлмөкчү.

Кыргыз Республикасында 2022-жылы эл жана турак жай фондун каттоо боюнча республикалык комиссиянын төрагасы катары Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Төрагасынын биринчи орун басары бекитилген.

АФГАНИСТАНДАГЫ КЫРДААЛ ТАЛКУУЛАНДЫ

Кыргыз Республикасынын Коопсуздук кеңешинин катчысы Марат Иманкулов Нью-Дели шаарында (Индия) Афганистандагы кырдаал боюнча үчүнчү аймактык диалог жыйынына катышты.

Аймактык коопсуздуктун актуалдуу маселелери, анын ичинде терроризм, экстремизм, сепаратизм,

трансулуттук уюшкан кылмыштуулук, баңгизаттар жана анын бардык түрлөрүнө каршы күрөшүү жаатында пикир алмашуу болду.

Жыйынга ошондой эле Индия, Иран, Казакстан, Россия, Тажикстан, Түркмөнстан жана Өзбекстандын улуттук коопсуздук боюнча кеңешчилери жана Коопсуздук кеңештеринин катчылары катышты.

Белгилей кетсек, афган маселеси мындай форматта биринчи жолу талкууланды.

Жолугушуунун жыйынтыгында Афганистандагы кырдаалдын контекстинде мамлекеттер аралык кызматташтыкты күчөтүү боюнча Дели декларациясы кабыл алынды.

Даярдаган
Таалайбек ТЕМИРОВ

2018-ЖЫЛДЫН 2-СЕНТЯБРЫНДА БИШКЕК ШААРЫНДА КОЛ КОЮЛГАН ТҮРК АКАДЕМИЯСЫНЫН ФИНАНСЫЛЫК ЭРЕЖЕЛЕРИ ЖӨНҮНДӨ МАКУЛДАШУУНУ ЖАНА 2020-ЖЫЛДЫН 28-НОЯБРЫНДА СТАМБУЛ ШААРЫНДА КОЛ КОЮЛГАН ТҮРК АКАДЕМИЯСЫНЫН БЮДЖЕТИНЕ МҮЧӨ-МАМЛЕКЕТТЕРДИН МИЛДЕТТҮҮ ТӨЛӨМДӨРҮНҮН ШКАЛАСЫ ЖӨНҮНДӨ ПРОТОКОЛДУ РАТИФИКАЦИЯЛОО ТУУРАЛУУ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫ

2021-жылдын 10-ноябрында Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тарабынан кабыл алынган

1-берене

2018-жылдын 2-сентябрында Бишкек шаарында кол коюлган Түрк Академиясынын финансылык эрежелери жөнүндө макулдашуу жана 2020-жылдын 28-ноябрында Стамбул шаарында кол коюлган Түрк Академиясынын бюджетине мүчө-мамлекеттердин милдеттүү төлөмдөрүнүн шкаласы жөнүндө протокол ратификациялансын.

2-берене

Кыргыз Республикасынын тышкы иштер чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы Казакстан Республикасына Кыргыз Республикасы жогоруда көрсөтүлгөн Макулдашуунун жана Протоколдун күчүнө кириши үчүн зарыл болгон мамлекеттик ички жол-жоболор аткарганы жөнүндө кабарласын.

3-берене

Ушул Мыйзам расмий жарыяланган күндөн тартып күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Президенти

С.ЖАПАРОВ

Бишкек ш., 2021-жылдын 10-ноябры, №131

ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ О РАТИФИКАЦИИ СОГЛАШЕНИЯ О ФИНАНСОВЫХ ПРАВИЛАХ ТЮРКСКОЙ АКАДЕМИИ, ПОДПИСАННОГО 2 СЕНТЯБРЯ 2018 ГОДА В ГОРОДЕ БИШКЕК, И ПРОТОКОЛА О ШКАЛЕ ОБЯЗАТЕЛЬНЫХ ВЗНОСОВ ГОСУДАРСТВ-ЧЛЕНОВ В БЮДЖЕТ ТЮРКСКОЙ АКАДЕМИИ, ПОДПИСАННОГО 28 НОЯБРЯ 2020 ГОДА В ГОРОДЕ СТАМБУЛ

Принят Жогорку Кеңешем Кыргызской Республики
10 ноября 2021 года

Статья 1

Ратифицировать Соглашение о финансовых правилах Тюркской Академии, подписанное 2 сентября 2018 года в городе Бишкек, и Протокол о шкале обязательных взносов государств-членов в бюджет Тюркской Академии, подписанный 28 ноября 2020 года в городе Стамбул.

Статья 2

Уполномоченному государственному органу Кыргызской Республики в сфере иностранных дел уведомить Республику Казахстан о выполнении Кыргызской Республикой внутригосударственных процедур, необходимых для вступления в силу вышеуказанных Соглашения и Протокола.

Статья 3

Настоящий Закон вступает в силу со дня официального опубликования.

Президент
Кыргызской Республики

г.Бишкек, 10 ноября 2021 года, №131

С.ЖАПАРОВ

■ Улуттук көркөм сүрөт академиясына – 30 жыл

КӨӨНӨРБӨС КӨРКӨМ ӨНӨРДҮН ОЧОГУ

Борбор Азия чөлкөмүндөгү постсоветтик мезгилдеги алгачкы жаңы жогорку окуу жайлардын бири болгон Кыргыз Республикасынын Улуттук көркөм сүрөт академиясынын түзүлгөнүнө быйыл 30 жыл болду. Бул окуя кыргыз элинин көркөм маданиятын өнүктүрүүдө зор мааниге ээ. Анткени, ага чейин Москва, Ленинград (азыркы Санкт-Петербург) жана Ташкенттин жогорку окуу жайларында жогорку квалификациялуу сүрөтчүлөрдү даярдоо жүргүзүлүп келген.

1990-жылдардын башында республиканын борборунун маданий турмушундагы жаркыраган окуялардын бири жогорку окуу жай статусу менен Кыргыз көркөм сүрөт колледжинин ачылышы болду. Ал ошол кездеги кыргыз маданият фондунун башкармасынын төрагасы, СССРдин эл сүрөтчүсү Т.Садыковдун демилгеси жана республиканын жетекчилигинин колдоосу менен түзүлгөн. Мурдагы СССРдин бирдиктүү көп улуттуу көркөм маданиятынын ажырагыс бөлүгү катары кыргыз профессионалдык көркөм сүрөт искусствосунун бардык түрлөрүнүн жогорку жетишкендиктеринин уландысы, кандайдыр бир натыйжасы катары окуу жайды ачуу тагдырлуу чечим болду. Ошондой эле бул чечим улуттук маданияттын келечеги жана Кыргыз Республикасынын көркөм сүрөт искусствосунун өнүгүүсүнөн көз каранды болгон өсүп келе жаткан муундарга эстетикалык тарбия берүү, жогорку квалификациялуу сүрөтчүлөрдү жана искусство таануучуларды

даярдоо жана тарбиялоо үчүн бекем базаны түзүү камкордугунан улам келип чыккан.

Көркөм билим берүүнүн иштеп жаткан системасын өркүндөтүү жана жаш сүрөтчүлөрдү искусствонун ар кандай түрлөрүнө: станоктук скульптура, өнөр жай графикасы, айлана-чөйрөнүн көркөм дизайны, көркөм керамика боюнча даярдоого болгон муктаждыктын өсүшүнүн натыйжасында 1995-жылы жогорку колледж Т.Садыков атындагы Кыргыз Республикасынын Улуттук көркөм сүрөт академиясы болуп өзгөртүлгөн. Кийинчерээк искусство таануу, станоктук жана театралдык декор живописи, костюмдардын жасоо дизайн адистери ачылды.

Бул академия үзгүлтүксүз көркөм билим берүүнүн көп баскычтуу системасы бар жаңы типтеги жогорку окуу жайы болуп саналат. Ага өлкөбүздүн ар кайсы аймактарынан келген 8-11-класстын таланттуу балдары тандап алган адистиги боюнча кесиптик билим алышат. Окуусун аяктагандан кийин жалпы билим берүүчү мектептерде иштөө укугу менен мамлекеттик дипломго ээ болушат жана алардын эң мыктыларына академияда окуусун улантууга мүмкүнчүлүк берилип, адистиги жана гуманитардык дисциплиналар боюнча терең билим алышат.

Улуттук көркөм сүрөт академиясынын түзүмүндө искусствонун аспирантурасы, илимий-методикалык музейи жана көргөзмө залы бар. Сүрөт искусство музейи жана көргөзмө залы сүрөтчүлөрдү даярдоодо, профессордук-окутуучулук курамдын, аспиранттардын, студенттердин эмгектерин жылдык

отчеттук жана республикалык көргөзмөлөрүн уюштурууда зарыл илимий-методикалык жана окуу базасы болуп саналат. Мындан тышкары илимий бөлүм жемиштүү иштеп жатат. Анын кызматкерлери кыргыз искусствосу боюнча Бишкекте, Москвада жана Санкт-Петербургда басылып чыккан отузга жакын фундаменталдуу китептерди чыгарууга даярдашкан.

Жергиликтүү бийликтин көмөгү менен көркөм сүрөт академиясы Бишкек шаарында жана Ноокат районунун Ноокат айылында, ошондой эле республиканын башка облустарында (Ош, Жалал-Абад, Талас, Чүй, Ысык-Көл, Нарын) балдардын сүрөт мектептерин ачууга өз салымын кошту. Кыргыз көркөм сүрөт искусствосунун жанрдык спецификалык системасын өнүктүрүү процессин чыңдоо боюнча жасалган иш-чаралар академиянын ишинин маанилүү багыты болуп саналат.

1984-жылдан бери Кыргыз Республикасынын сүрөтчүлөр союзунун төрагасы болгон Т.Садыков Орто Азия чөлкөмүндө биринчи жолу Фрунзе шаарында (кийин Бишкек шаарында) жана айрым райондордо жыл сайын скульптура боюнча Эл аралык жана республикалык симпозиумдарды өткөрүп келе жатат. Ага белгилүү чет өлкөлүк жана кыргызстандык скульпторлор катышты. Скульптура боюнча симпозиумдардын уюштурулушу КМШ өлкөлөрүнүн, Кытайдын жана Европанын искусство чеберлери менен чыгармачылык байланыштын кеңейишине жана чыңдалышына өбөлгө түздү.

Көркөм сүрөт академиясынын активдүү катышуусу менен республикада көрүнүктүү мамлекеттик ишмерлер К.Орозбеков, Б.Исаев, А.Сыдыков, Ж.Абдрахманов, И.Раззаков, С.Ибраимов, Б.Мамбетов, Т.Усубалиев, А.Масалиев, ошондой эле улуттук маданияттын белгилүү ишмерлери Б.Бейшеналиева, А.Осмонов, Ч.Айтматов, А.Токомбаевдин жаркын элесине арналган эстеликтерди жана мемориалдык эстеликтерди түзүү боюнча кароо-сынактар өткөрүлдү.

Академиянын билим берүү, педагогикалык жана илимий-чыгармачылык уюм катары расмий түзүлүшү 1998-жылдын октябрь айында Бишкек шаарында, Москва, Санкт-Петербург, Киев, Ташкент, Душанбе, Алматы, Тбилиси, Ереван, Карачи, Стамбул шаарларынын көрүнүктүү чеберлеринин жана сүрөтчүлөрүнүн катышуусунда Эл аралык форуму өткөн. Улуттук көркөм сүрөт академиянын анык мүчөлөрү жана корреспондент-мүчөлөрү шайланды. Кийинки Эл аралык сүрөтчүлүк форуму 1995-жылдын октябрында жана 2015-жылдын ноябрында Бишкек шаарында өтүп, анда

Кыргыз Республикасынын Улуттук көркөм сүрөт академиясынын академиктерин жана мүчө-корреспонденттерин кайра шайлоо болуп өткөн.

Көркөм искусство тармагында адистерди тарбиялоодо жана даярдоодо көп жылдык салттарды улантып, Т.Садыков атындагы Кыргыз Республикасынын Улуттук көркөм сүрөт академиясы кыргыз элинин көркөм маданиятын мындан ары өнүктүрүүгө зор салым кошууда. Өзүнүн жемиштүү билим берүү, педагогикалык жана илимий-чыгармачылык ишмердүүлүгү менен Евразия мамлекеттеринин элдеринин ортосундагы руханий байланыштарды чыңдоо жана өсүү процессине активдүү салым кошууда.

Б.Д.БУДАЙЧИЕВ,
искусство таануу
илимдеринин доктору,
Кыргыз Республикасынын
маданиятына эмгек
сиңирген ишмер, профессор,
Кыргыз Республикасынын
Т.Садыков атындагы
Кыргыз улуттук көркөм
сүрөт академиясынын
академиги

■ Таазим сага, мугалим!

ЗАЙНИДИН АГАЙ

Зайнидин Дубанаев 70 жашка чыкты. Баткен районунун Ак-Сай айылында жашаган бул инсан өзүнүн 55 жылдык өмүрүн билим берүү тармагына арнады. Азыр да айылында эле эмес, Баткен өрөөнүндөгү жаш мугалимдердин белгилүү насаатчысы.

- Зайнидин агай, 55 жыл бир тармакта иштөө жеңил болбо-со керек...

- 55 жыл айтканга оңой болгону менен түйшүгү да оор болду. Анткен менен көп ийгиликтерге жетиштим. Өзүм Ак-Сай айылында колхозчунун үй-бүлөсүндө төрөлсөм да окуйм деп айылдагы 7 жылдык мектепке киргем. Кийин жолдун алыстыгына карабай Самаркандек орто мектебинен 11-классты аяктап, Ош мамлекеттик педагогикалык институтунун орус тили факультетин бүтүрдүм. Ошондон бери ушул чек арадагы Ак-Сай айылындагы Б.Ходжаев атындагы орто мектебинде эмгектенип келем. Көп жыл бою директор, арада айыл өкмөтүнүн башчысы болуп да иштедим.

- Ата мекен сиздин

эмгегиңизди кандай баалады?

- Бир тармакта үзүрлүү эмгектенгендигим үчүн 1980-жылы КРнын Билим берүү министрлигинин Ардак грамотасы менен, андан көп өтпөй «Билим берүүнүн мыктысы» төш белгисин алдым. 2005-жылы КРнын Президентинин Ардак грамотасын беришти. Мындан тышкары, профсоюздардын, жергиликтүү бийликтин, чек арачылардын Ардак грамоталары менен Ыраазычылык каттарына ээ болдум. Бул эмгегимдин үзүрдүр.

- Сиз Баткен мамлекеттик университетине өзүңүздүн ушул кезге чейин чогулткан эң баалуу китептериңизди өткөрүп берипсиз. Аны мектепке берсеңиз болбойт беле?

- Адегенде өзүм эмгектенген мектепке калтырсамбы деп да

ойлогом. Айылдын мектебин жаңылоого, материалдык базасын чыңдоого көп салым коштум. 2005-жылы мамлекеттик эмес уюмдар менен иштешип, 2 млн 870 миң сомдук инвестиция тартып, мектептин чатырын алмаштырдык. Жылытуу системасын, полдорун жаңылап, окуучулар үчүн мончо курдурдум. Бир эле мектеп үчүн эмес, айылдын инфраструктурасын жакшыртууда бир топ иштерди жасадым.

- Эмне үчүн мугалимдик

кесипти тандадыңыз...

- Раматылык бизди окуткан Ысак деген агайыбыз бар эле. Айылдын Дүйшөнү болчу. Бир жолу атайын чакырып алып: «Сенден жакшы мугалим чыгат, мен муну сезип турам. Жакшы оку, балам», - деди. Бул сөздөр көкүрөгүмдөн кетпей калды. Ошол сааттан баштап, «мугалим болом» деген максат менен орто мектепти аяктадым. Көрсө, жарыктык агай менин келечегимди ошондо эле айтып койгон экен. Эч өкүнбөйм, окуткан

балдарым күн алыс саламдашып турат. Алардын катарында илимдин кандидаттары, чет өлкөдө иштегендери да бар.

- Ак-Сайлыктарды чыныгы мекенчилдер деп коёт. Анын башында сиз турасыз...

- Туура. Кимдир бирөөлөр үчүн Ак-Сай көзгө комсоо көрүнгөнү менен менин жана айылдаштарымдын киндик каны тамган кичи мекени. Бул айылда далай жолу кыргыз-тажик жаңжалдары чыгып, арада адам өмүрү кыйылган окуялар да болду. Бул тээ 1975-жылдардан бери, 1989, 2013, 2019, 2021-жылдардагы окуяларды эске алсак, алардын бардыгында ортомчулук кылып, эки элди достоштуруп келем. Борбордон же облустан келген кандай гана жетекчилер болбосун акылдашып турабыз. Албетте азыр чек ара тактала элек. Бир аз кооптуу экендигине карабастан, жаңы бийликтин ийкемдүү аракеттеринен үмүт чоң. Буюрса чек ара чечилсе эле баары жакшы болот. Себеби, Президент Баткенге өзгөчө көңүл бөлүп жатат. Жакшыны жакшы деш керек. Чек арадагы биздин айылдын көп көйгөйлөрүн чечип берди.

Адылбек АКМАТОВ

■ Ташка чегилген өнөр

АЙКЕЛЧИ КЫЗДЫН АЙТМАТОВУ

Жаш айкелчи Тамила Маматованын ысымын адегенде фейсбуктан таанып билдим. Ал жасаган залкар жазуучубуз Айтматовдун эстелиги миңдеген адамдарды таң калтырып, суктандыргандай эле, мени да өзүнө тартып, арбап алды. Айтматовдун буга окшогон эстелигин эч качан, эч жерден көргөн эмесмин. Эстелиги турсун сүрөтчүлөр тарткан сандаган портреттердин арасынан да Айтматовдун образын ачып берген мындай чыгарманы жолуктура элек болчумун. Анда сөз башынан болсун.

Тамила Маматованын айкелчиликке, скульптурага болгон сүйүүсү тээ бала кезден башталган. Ала-Бука районунун карапайым бир айылында төрөлүп, мектепте окуп жаткан секелек кыз скульптура, айкелчилик деген эмне экенин биле элек кезинде ага болгон алгачкы балалык кызыгуусу пайда болот. Скульптура деген сөздү ал биринчи жолу апасынын оозунан 7-класста окуп жүргөн кезинде уккан. Апасы скульптура деп айтса, физкультура деп ойлоп алганын айтып, азыр да күлүп калат. Апасы ошондо алгач ирет окуучу кызына скульптура өнөрү жөнүндө кеп салып берет. Анын үстүнө союз кезинде мектепте окутулган тарых китептердин мукабасына, акыркы беттерине дүйнөгө белгилүү атактуу скульпторлордун чыгармалары басылып чыкчу. Тамила ал картиналардын, эстеликтердин автору ким экендигин жадыбалдай жатка биле турган. Ал ошол бала, баёо кезинде кадимки ылайдан, пластилинден ар кандай сөлөкөттөрдү жасай берээр эле. Анан да сүрөт тартканды жакшы көрчү. Кээде балалык учкул кыялы ошол жансыз сүрөттөргө жан киргизип, тирилтип, учуруп жиберүүнү каалайт эле. Бир жолу Тамила райондун борборунда турган элечек салынган аялдын айкелин көрүп калат да аябай таасирленет. Ал үйгө келгенден кийин ылайдан ошол аялдын образын жаратат, Аны алгач апасы көрүп, "кызым сен скульптор болот окшойсуң" - деп таң калат. Бирок, апасы Тамиланын келечекте өзүнө, атасына окшоп врач болсо экен деп кыялдана турган. Айкелчилик талант мага чоң атамдан өтсө керек дейт Тамила. Анткени, чоң атасы колунан көөрү төгүлгөн уста болгон.

Тамила Маматова айылдык мектепти аяктагандан кийин борбор шаардагы Тургунбай Садыков атындагы көркөм сүрөт академиясынын айкелчилик факультетине окууга тапшырат. Келечекте скульптор болсом деген кыздын тилеги баарынан күчтүү эле. Бирок, бул кесипке көбүнчө эркек балдар кызыгышат. Ошол үчүн болсо керек группада жалаң эркек балдар окуйт. Ал турсун кээ бир мугалимдери да Тамилага таң кала карап, скульптура кыз баланын кесиби эмес экенин кыйытып айта турган. А Тамила буга окшогон суу кечпеген сөздөрдү кулак сыртынан кетирип, "кимдин ким болорун убакыт көрсөтөр" деп ичинен

жылмая тим болор эле. Тамиланын талантын байкаган окутуучулар аны кесиптик чеберчилигин жогорулатуу үчүн Германияга окууга жибершет.

Ал көркөм академияда окуп жүргөн жылдары эстелик жасоонун алиппесин, тагыраак айтканда кантип каркасын, сөлөкөтүн түзүүнү, ширетүүчүлүктү үйрөндү. Бирок, Тамилага ар дайым бир нерсе жетпей жаткандай сезиле берер эле. Ал айкелчиликтин сырдуу дүйнөсүн кеңири, ар тараптан таанып билмекке белсене киришип, Санкт-Петербургдагы айтылуу Репин атындагы мамлекеттик, академиялык көркөм сүрөт, скульптура жана архитектура институтуна тапшырат. Ал тапта кийин башка чөйрөгө келгенин жон териси менен туюп билет. Таанымал, тажрыйбалуу агайлардан сабак алып, айкелчиликтин аалам сырын батырган кереметтүү дүйнөсүнө сүңгүп кирет.

Тамила бала кезден Манастын эстелигин жасасам деп кыялданчу. Ал Питерде окуп жүргөн жылдары да ушул ой менен жашады. Окууну бүтөр жылы дипломдук иши катары Манас менен Чыңгыз Айтматовдун эстелигин жасоо идеясы жан-дүйнөсүндө талашка түштү. Акыры ал Айтматовду тандап алды. Анын бул оюн илимий жетекчиси да, окутуучулар жамааты да колдоого алышты. Залкар жазуучунун эстелигин жасоо студент үчүн оңойго турган жок. Дүйнөгө таанымал атактуу жазуучунун образын ача аламбы деген күдүк коштогон суроо күнү-түнү тынчтык бербеди. Кандай учурун, кайсы курагы, кантип берсем болот деп түйшүк тартты. Эгер жазуучунун көзү тирүү болсо, иш бир кыйла жеңилдемек. Өзүнө жолугуп, сүйлөшүп, жазуучунун баскандарынын, кыймыл-аракетин, ой баскан учурун аңдап, байкап

көрмөк. Тилекке каршы, ал учурда жазуучу жарык дүйнөдөн өтүп кеткен болчу.

Жаш айкелчи Айтматовдун соңку жылдары жазган романдарын кунт коюп окуп чыкты, жазуучунун ар кайсы жылдары түшкөн сүрөттөрүн дагы бир сыйра көз кырынан өткөрдү. Анан бир чекидин тапкандай болду. Айкелчи жазуучунун орто жаш курагына тандап алган. Айтматовдун эстелигин дээрлик бир жыл жасаган. Ага чейин жыйырмага жакын ар кандай эскиздер, 5 фрагменти жасалган. Жылдын экинчи жарымында эстеликке киришкен. Ал адегенде окуткан агайларын чакырып келип, эскиздерди көрсөтү. Бирок, алардын айткан кеп-кеңеши, сунуштары жаш айкелчинин негедир ыната албады. Эгер агайлардын сунушу менен жасаса такыр башка Айтматов болуп каларын сезген кыз, эми өз жан дүйнөсүнө, айкелчилик ой-чабыгына, табитине туура келген Айтматовду жасамак болду. Өнөрканасына да "көрүп бергилечи" деп эч кимди чакырбай калды. Анын окуу жайдагы өнөрканасы да кичине, тар болчу. Ошондуктан, агайлары чоң эстелик жасоого уруксат беришкен эмес. Анткени, оор эстелик полду тешип кулап кетиши мүмкүн эле. Бирок, айкелчи агайлардын ал айткандарын да кулак сыртында калтырып, бийиктиги дээрлик үч метр келген Айтматовдун чоң эстелигин жасоого киришти. Эстеликти бүтүп агайларына көрсөткөндө, алар Тамиланы "эмне үчүн мынча чоң эстелик жасаганың, муну пол көтөрө албайт" деп урушуп, эстелик эң сонун болуп турса да анын дипломдук ишине "төрт" деген баа коюшкан. Таланттуу кыз ага деле кейибеди. Сүйүнгөнү өз дүйнөсүнө төп келген эстеликти жасап алганы болду. Ошентип, кийин агайларын эле эмес, бүтүндөй

айкелчилер, сүрөтчүлөр коомун, элди таң калтырып, суктанткан Айтматовдун эстелиги жасалды.

Айтматовдун эстелиги жаш айкелчинин бактысын ачкандай болду. Аны көпкө чейин өнөрканасында аздектеп катып жүрдү. Бытыр күз айында айкелдин сүрөтүн тартып, фейсбукка жүктөрдү. Анын бул иши болуп көрбөгөндөй кубаттоого арзыды. Миңдеген адамдар "лайк" басып, жакшы пикирлерин калтырышты. Тамилага эми жергиликтүү журналисттер эле эмес, чет өлкөлүк журналисттер да анын чыгармачылыгына кызыгып, ал жөнүндө гезит-журналдарга, сайттарга макала жазып, телекөрсөтүүлөрдү тартып чыгара башташты.

Кыргыз эл сүрөтчүсү Таалай УСУБАЛИЕВ:

- "Тамиланы мен Бишкектеги Тургунбай Садыков атындагы Улуттук көркөм сүрөт академияда окуп жүргөн кезинен бери билем. Ал окууну бүтүргөндөн кийин Санкт-Петербургдагы Репин атындагы живопись, скульптура жана архитектура мамлекеттик академиялык институтунда окуп жүргөн кезинде да жасаган эмгектерин мага көргөзүп жүрдү. Мен өз кеңешимди айтар элем. Адатта айкелчилик менен мырзалар алектенет. Кыз-келиндердин арасынан аны кесип кылгандар өтө эле сейрек учурайт. Анткени, айкелчилик өнөр таланттан башка да эркек киши иштей турган кара жумушту талап кылат. Цемент коюп, балка менен таш чаап, ширетүүчүлүк, ылай менен иштөөгө туура келет. Эстелик жасоо өзүнчө эле курулуш. Мен анын чыгармачылыгына ар дайым көз салып турам. Буга чейин эки жолу жеке көргөзмөсүн уюштурду. Өзгөчө мага Чыңгыз Айтматовдун эстелиги жагат. Тамила кээде конкурстарга катышып өтпөй калса, ызаланып ылайт. Андай учурда: "Сен эмне сөзсүз эле өтүшүн керек беле? Адамды кээде жеңилүү ызасы да чыйралтат" - деп, кеп-кеңешимди айтам".

КР маданият, маалымат, спорт жана жаштар саясаты министринин орун басары Салтанат АМАНОВА:

- "Мен Тамила Маматованы акыркы кездеги коомчулукта, көркөм сүрөт дүйнөсүндө, скульптурада чоң резонанс жараткан таланттуу, жаш айкелчи катары билем. Ал кыз жөнүндө кайсыл жерде болсо да сыймыктануу менен

айткыч келет. Сүрөтчүлөрдүн, айкелчилердин арасында да бул кыз тууралуу өтө көп жылуу пикирлерди угууга болот. Кайсы жерде, качан болбосун эл арасынан ашкере таланттуу, өзүнчө дүйнө таанымы, көз карашы, стили, жүзү бар сүрөткер чыкканда ал жөнүндө сөзсүз кайчы пикирлер жаралбай койбойт. Бирок, Тамила кызыбызга көп жылдардан бери иштеп келе жаткан профессионал айкелчилер да жакшы баа беришти. Студент кезинде өзүнүн дипломдук иши катары Айтматовдун эстелигин жасаган. Ошол эстелиги өзү окуган Санкт-Петербургдагы окуу жайда, окутуучулар, студенттер арасында эле эмес, кыргыз коомчулугунда, кала берсе бүтүндөй азыркы скульптура дүйнөсүндө болуп көрбөгөндөй кызыгууну жаратты. Чыңгыз Айтматовдун эстелиги менен Орто Азияга эле эмес, бүтүндөй дүйнөгө таланттуу айкелчи катары таанылды. Чыңгыз Айтматовдун айкелин мурда биздин профессионал эле скульпторлор жасаган. Бирок, ал эстелик башка айкелчилердин, коомчулуктун сынынан өтпөй калган. Анткени, улуу жазуучунун жүзүн, мүнөзүн, образын так бере албай калган. Чындыгында Манас, Айтматов сыяктуу залкарлар ар бир сүрөтчү, айкелчи, жазуучу үчүн жүгү оор тема. Тамила Маматова студент кезинде Айтматовдун эстелигин жасоого бел байлап, тилекке жараша ал оюн ишке эң сонун ашыра алган".

Ошентип, жаш айкелчи Тамиланын чыгармачылыгы өз мекенинде эле эмес, чет өлкөлөрдө да кызыгуу жаратты. Ал Санкт-Петербургда окуп жүргөндө Италияга келип келип кеткен. Ал жердеги айкелдер жаш айкелчини таң калтырып, суктантып, шыгына шык, демине дем кошту. Кыргызстанга кайтып келгенден кийин аны кумдан жасалган скульптура сынагына катышууга чакырышты. Ал Аккула атынын жанында турган эбегейсиз алп Манастын жасады. Ошол жумушунан кийин Түркияда, Италияда өткөн эл аралык симпозиумдарга чакыруу алды. Чет өлкөлөрдө айкелчилер үчүн бардык шарт түзүлүп берилет. Тамила улуттук кийимчен кыргыз кызынын эки метрлик эстелигин жасады. Бул ишин кийин уюштуруучулардан сатып алышып, азыр ал эстелик Венецияда турат. Ал 2018-жылы Казакстанда, 2019-жылы Москвада өткөн симпозиумдарга катышты. Быйыл жай айында Орусиянын Екатеринбург шаарына мрамордон жасалган "Эртең менен" деген эстелиги коюлду. Тамиланы чет өлкөгө чакыргандар да арбын. Бирок, айкелчи өз атамекенинде, Кыргызстанда жашап, иштөөнү артык көрөт.

Өмүрбек ТИЛЛЕБАЕВ

Эркин-Тоо

Гезит ээси: КР Министрлер Кабинети

Башкы редактор

АЛЕНОВ

Бахпурбек

Абдыкарович

Кабылдама
62-38-75

Башкы редактордун 1-орун басары

КАРБОСОВА Жазгүл – 62-38-77

Башкы редактордун орун басары

ДЫЙКАНОВА Жылдыз – 62-38-78

Коммерциялык директор

САТЫКУЛОВ Орункул – 62-19-06 факс

Уюлдук тел.: (0705) 11-75-87

(0773) 11-75-87

Жооптуу катчы

КУЛАТАЕВА Бактыгүл – 62-38-71

Бөлүмдөр:

Саясат жана экономика

бөлүмү – 66-22-27

Маданият бөлүмү – 62-18-64

Укук бөлүмү – 62-38-78

Веб-сайт – 62-38-74

Коммерциялык бөлүм – 62-18-66

"Нормативдик актылар"

журналы – 62-38-71

Башкы эсепчи – 62-38-73

Компьютердик

борбор – 62-38-74

Жарнамалар кыргыз, орус, англис

тилдеринде берилет.

Биздин реквизиттер: р/с №1280010019784103 БИК 128001 ОКПО 20108596
ИНН. 00107199210141 ЗАО Кыргызский-Инвестиционно-Кредитный Банк (КИКБ)

Жарнамалардын мазмунуна редакция жооп бербейт.

Мыйзамдар бир эле мезгилде кыргыз жана орус тилдеринде "Эркин-Тоо" гезитинде жарыяланып, ал расмий жарыялоо болуп эсептелет.

Автордун көз карашы редакциянын позициясын бидирбейт.

Биздин дарегибиз:

Бишкек шаары, 720040,

Абдумомунов көчөсү, 193.

erkintoo77@mail.ru
erkintonews@gmail.com

● Юстиция министрлигинен берилген катталуу күбөлүгү №592

Жумасына эки ирет: шейшемби, жума күндөрү чыгат.

Индекси: 68451

"Учкун" ААКнын басмаканасында басылды.
Буйрутма №1107. Нускасы 4250
Басууга 10.11.2021-ж. саат 17.00де берилди
Сатык келишим баада